

Innhold

Skyggerapport til Norges femte periodiske rapport til Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter: Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto	3
Presentasjon av Norske kveners forbund-Ruijan kvääniliitto (NKF-RK)	3
DEL 1 Tiltak for å øke bevisstheten om den fjerde overvåkningssyklusen	4
a. Publikasjoner av resultatene etter fjerde rapporteringsrunde om beskyttelse av nasjonale minoriteter (publisering, formidling og oversettelse).....	4
b. Oppfølgingsaktiviteter på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå	4
c. Nasjonale minoriteters og andre aktørers deltakelse i gjennomføringen av rammekonvensjonene, og involveringen ved utarbeidelse av den femte periodiske rapporteringen	4
DEL II Tiltak for å følge opp hovedfunn	5
Kommentar til myndighetenes avsnitt Opplæring:.....	5
Kommentar til myndighetenes avsnitt Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn etnisitet og religion:	5
Kommentar til myndighetens avsnitt Kvensk <i>språkreir</i> :	5
Kommentar til myndighetenes avsnitt Norsk rikskringkasting (NRK):	6
Kommentar til myndighetenes avsnitt Likestillings- og diskrimineringsombudet:	7
DEL III Ytterligere tiltak for å gjennomføre rammekonvensjonen	7
Artikkel 3.....	7
Artikkel 4.....	7
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Sannhets- og forsoningskommisjonen</i> :.....	7
Kommentar til myndighetenes avsnitt Domstolenes <i>arbeid</i> :	7
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Likestillings – og diskrimineringsombudet</i> :	7
Kommentar til myndighetens avsnitt til Likestillings- og diskrimineringsloven:	8
Kommentar til myndighetens avsnitt til Rettshjelpsutvalget:.....	8
Kommentar til myndighetens avsnitt til <i>Senter for samisk helseforskning</i> :.....	8
Kommentar til myndighetens avsnitt Kunnskap og arbeid med det samiske innen kulturfeltet: ..	8
Kommentar til myndighetens avsnitt til Kunnskap og arbeid med det samiske i justissektoren: ..	8
Generelle kommentarer til artikkel 4 fra NKF-RK:.....	8
Artikkel 5.....	8
Kommentar til myndighetens avsnitt Årlig melding til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunnsliv:.....	8
Kommentar til myndighetenes avsnitt Norsk kulturråd – nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren:.....	9
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Informasjon om minoritetsspråk</i> :	9

Kommentar til myndighetenes avsnitt Virksomheter under Kulturdepartementet og kulturaktører som mottar statlig støtte:	9
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Kvensk/norskfinsk kultur</i> :	9
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Kulturminner</i> :.....	9
Kommentar til myndighetenes avsnitt Grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner:	10
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur</i> :.....	10
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Tilskuddsordninger</i> :	11
Kommentar til myndighetenes avsnitt Stortingsmelding om nasjonale minoriteter:	11
Artikkel 6.....	12
Revitalisering av kvensk kultur	12
Artikkel 8.....	12
Kvensk kirkeliv	12
Artikkel 9.....	13
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Kvensk avis</i> :.....	13
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Ruija radio</i> :	13
Artikkel 10.....	13
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Målrettet plan for kvensk språk</i> :	13
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Kvensk i barnehagen</i> :	14
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Utvikling av læremidler på kvensk</i> :.....	14
Artikkel 11.....	14
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Folkeregisterloven</i> :	14
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Stedsnavnloven</i> :.....	15
Artikkel 12.....	17
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Skolelosordning for romelever</i> :.....	17
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Opplæring om urfolk og minoriteter</i> :	18
Artikkel 14.....	18
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Opplæring i kvensk eller finsk</i> :.....	18
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Styrking av kvenske barnehagetilbud</i> :.....	19
Artikkel 15.....	19
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Overordnet om effektiv deltakelse</i> :	19
Artikkel 17.....	20
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Kvenske organisasjoner</i> :.....	20
Artikkel 18.....	20
Kommentar til myndighetenes avsnitt <i>Nordisk samisk samarbeid</i> :.....	20

Skyggerapport til Norges femte periodiske rapport til Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter: Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto

I denne skyggerapporten vil Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto gi sine kommentarer til den femte rapporten fra norske myndigheter. Vi følger myndighetens oppsett og kommenter de avsnitt vi mener er relevante for oss. Under hvert kapittel vil vi også løfte frem saker vi mener myndighetene ikke har tatt opp.

Vi er glade for å se at samiske forhold også er tatt med i rapporten, dette hjelper oss til å bli kjent med hvilke konkrete verktøy myndighetene faktisk har til rådighet for å løfte minoriteters språk og kultur i Norge. - Norske myndigheter bør virkelig lære av seg selv og ta i bruk flere av verktøyene i arbeidet med å løfte frem det rike mangfoldet kvenene og de andre minoritetene også utgjør i samfunnet.

Presentasjon av Norske kveners forbund-Ruijan kvääniliitto (NKF-RK)

Norske kveners forbund-Ruijan kvääniliitto er en landsomfattende frivillig organisasjon for alle som anser seg å være av kvensk eller av finsk ætt. Organisasjonen ble stiftet i 1987 og har nå i overkant av 970 medlemmer. Vi har i alt 13 lokallag hovedsakelig i Troms og Finnmark, men også flere som dekker det sentrale østlandsområdet og Midt-Norge. I tillegg har vi en egen landsdekkende ungdomsorganisasjon *Kvääninuoret – Kvenungdommen*, som har i underkant av 100 medlemmer totalt.

Et forbundsstyre velges av Landsmøtet og er organisasjonens styrende organ mellom landsmøtene. Leder for NKF/RK er for 2020-2022 Kai Petter Johansen, og han er tilknyttet lokallaget i Kvæningen/Naavuono.

Organisasjonen har kontor i Kvæningen/ Naavuono og i Tromsø/Tromssa, Vi har fra sommeren 2010 en generalsekretær i 100 % stilling. I tillegg har vi en web-medarbeider i 50% stilling. Fra og med 2020 har vi valgt å lønne lederen for NKF-RK i 50% stilling og de to nestlederne i hver sin 10% stilling. Dette er helt nødvendig for å kunne følge opp ett minimum av de sakene som til enhver tid lander på vårt bord. Det er ennå ikke tilfredsstillende i forhold til arbeidsoppgaver, men det er det økonomien gir rom for. Øvrig arbeid foregår på frivillig basis.

NKF/RK er landets største kvenske organisasjon og representerer en betydelig andel av de kvenske meningsbærerne og kvenske kultur- og språkbrukere i Norge.

Kvener i Norge har status som nasjonal minoritet og er blant annet beskyttet av lovverk og forpliktelser som følger av:

- Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter
- Den europeiske pakten om regions- eller minoritetspråk
- FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, særlig art 27
- FN-konvensjonen fra 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.
- FNs menneskerettskomité's tolkninger av konvensjonene og tilleggsprotokoller
- FNs barnekonvensjon, særlig art 30

DEL 1 Tiltak for å øke bevisstheten om den fjerde overvåkningssyklusen

a. Publikasjoner av resultatene etter fjerde rapporteringsrunde om beskyttelse av nasjonale minoriteter (publisering, formidling og oversettelse)

Ingen publisering, formidling eller oversetting ble gjort til kvensk. Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto ønsker at myndighetene i fremtiden skal publisere informasjon på minoritetspråkene kvensk, romanes, romani og de samiske språk om overvåkningssyklusen.

Vi opplever Europarådets merknader og anbefalinger ikke blir trukket frem i nevneverdig grad. Vi mener også å ha flere eksempler på at fagdepartement og direktorat ikke kjenner til rammekonvensjonen og/eller de nyeste merknader og anbefalinger. Se punkt om folkeregisterloven s.12- og stedsnavnloven s.13.

Myndighetene rapporterer på at de har holdt en presentasjon om Europarådets anbefalinger på Kontaktforum for de nasjonale minoritetene. Dette kan ikke sies å være tilstrekkelig for å øke bevisstheten om den fjerde overvåkningssyklusen. Minoritetsrepresentantene som er invitert til dette forumet kjenner allerede til rammekonvensjonen og overvåkningssyklusen. Myndighetene må strebe etter å også øke bevisstheten i andre deler av minoritetsmiljøene, f.eks. gjennom informasjonskampanjer. I tillegg savner vi en redegjørelse for hvordan myndighetene selv innarbeider anbefalingene inn i sitt arbeide, på alle nivåer av forvaltningen.

b. Oppfølgingsaktiviteter på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå

Ingen oppfølging av rapporteringsrunden til regionale og lokale nivåer. Anbefalingene virker heller ikke å nå inn i nasjonal forvaltning jf. våre bemerkninger om folkeregisterloven s.12- og stedsnavnloven s.13.

c. Nasjonale minoriteters og andre aktørers deltakelse i gjennomføringen av rammekonvensjonene, og involveringen ved utarbeidelse av den femte periodiske rapporteringen

Myndighetene skriver at Kommunal- og moderniseringsdepartementet og *andre fagdepartementer* tar initiativ til dialogmøter når det er aktuelt. Kommunal- og moderniseringsdepartementet arrangerer møter, men dette er når det er aktuelt for Kommunal- og moderniseringsdepartementet og ikke etter minoritetenes eget behov. Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto har heller ikke opplevd at andre fagdepartement har tatt initiativ til dialogmøter med oss. Det er heller slik at vi må krangle oss til møter hos dem.

På oppdrag fra den norske regjering utførte Telemarksforskning¹ en større rapport om forholdet mellom staten og de nasjonale minoritetene: *Kulturell berikelse-politisk besvær*². Et av hovedfunnene er at Kontaktforummøtene ikke fungerer som det bindeleddet mellom stat og minoriteter som det er tiltenkt. I rapporten foreslår Telemarksforskning at regjeringen oppretter et eget direktorat for de nasjonale minoritetene (s. 89 i rapporten). Videre skriver de:

¹ Et nasjonalt samfunnsvitenskapelig forskningsinstitutt

² <https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/kulturell-berikelse-politisk-besvaer/3597/>

«Direktoratet bør ha en bemanning med spesifikk kompetanse på kontakt med sivilsamfunnet generelt og minoritetsgruppene spesielt.»

og:

«Vi anbefaler at dialogen med minoritetene styrkes ved at det tas i bruk et større mangfold av møteplasser. Terskelen for å oppsøke minoritetenes egne institusjoner og representanter for minoritetene må senkes. Man bør fatte vedtak om konkrete mål for antall møter per år, og møtene bør foregå der minoritetene ønsker det, ikke hos KMD/SAMI/et nytt direktorat.»

Vi stiller oss bak Telemarksforskningens evaluering av dagens ordning, og er positive til anbefalingene som er foreslått for å få en bedre dialog.

Organisasjonsstøtten til de nasjonale minoritetene er for lav og for styrt av myndighetenes ønsker. Minoritetene har liten medvirkning i forvaltninga av midlene. Vi leser med bekymring at to organisasjoner er blitt lagt ned i perioden, men er heller ikke overrasket.

DEL II Tiltak for å følge opp hovedfunn

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Opplæring*, side 8 i rapporten:

De overordnede delene i rammeplanene for barnehagen og læreplanene sikrer ikke den kulturelle identiteten eller språket til barn av kvener, skogfinner, jøder, rom og romanifolket/tatere. Til dette er planene altfor generelle. For eksempel nevnes de nasjonale minoritetene kun en gang i Rammeplan for barnehagen. Dette i en plan som ble revidert i 2017. Situasjonen er ikke særlig bedre for læreplanene, som ble revidert i 2020. Når det ikke lages spesifikke mål knyttet til den enkelte nasjonale minoritet ender det erfaringsmessig i at undervisningen ikke treffer som den skal. Måloppnåelsen blir umulig å vurdere. Myndighetene må i sine styringsdokumenter ta inn over seg at de forskjellige nasjonale minoritetene er ulike og at tiltakene må konkretiseres.

Telemarksforskningens rapport viser i kapittel 3.1. *Politikkens grunnlag og intensjoner* at kanskje er målene for politikken i løpet av perioden blitt litt mer konkretiserte, men det er likevel grunn til å bemerke at de norske konkretiseringene ikke er konkrete i betydning at det er formulert konkrete mål. Slik sett vil det ikke være mulig å vurdere måloppnåelse ut fra de intensjoner og målsettinger som man i dag opererer med.

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn etnisitet og religion*, side 10:

Norske kvener forbund – Ruijan kvääniliitto var ikke invitert inn i arbeidet med *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion*. Etter hva vi vet var det heller ingen kvenske representanter med i referansegruppen. Vi gjør oppmerksom på at det i denne handlingsplanen kommer frem at det er lite eller ingen statistikk på diskriminering av de nasjonale minoritetene.

Når offentlige kampanjer skal nå ut til nasjonale minoriteter bør det være et minimum at de nasjonale minoritetene er informert. Som organisasjon har vi ikke hørt noe om den planlagte kampanjen om hvordan man kan fremme klager om diskriminering på grunn av etnisitet. Det er bekymringsverdig.

Kommentar til myndighetens avsnitt *Kvensk språkreir*, side 10:

Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto har vært samarbeidspartner i prosjektet *Kvensk språkreir* og vi mener myndighetene må satse slik at ordningen kan videreutvikles og spres til alle kvenske områder.

Vi spør oss om tilskuddsordningen Utdanningsdirektoratet deler ut er hemmelig. Som tilskuddsordning er dette nemlig ukjent for oss. Vi håper Utdanningsdirektoratet faktisk har en slik tilskuddsordning og at den gjøres åpen og tilgjengelig for alle.

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Norsk rikskringkasting (NRK)*, side 10-11:

Myndighetene skriver at kvener kan lese og høre kvensk språk på nrk.no/kvensk/kvääni. Dette er en overdrivelse av dimensjoner. Det er svært lite medieinnhold på kvensk språk på disse sidene, og det lille språket som er der møter ikke behovet for informasjon og nyheter som en kvenskspråklig har.

Media fremmer bevisstheten om minoritetsspørsmål i det offentlig rom, viser mangfold og fungerer som et viktig tiltak til informasjonsflyt. Det er viktig for en nasjonal minoritet å være synlig og hørbar i media. Dagens kvenske medietilbud tegner et trist bilde. NRK Kvääni har nettartikler som omhandler kvensk språk, men det er ikke mange artikler, ei heller noe radio- eller TV-program, som er på kvensk språk. Dette til tross for at både vi, Europarådets ekspertkomite og Allmennkringkastingesrådet³ gjentatte ganger har påpekt manglene i Norges mediepolitikk overfor kvenene. Det betyr at ingen kvenske språkbrukere har mulighet til å få høre språket brukt i norsk media regelmessig!

Den kvenske mediehverdagen er tuftet på majoritetens premisser. Kvenene har siden ratifiseringen av rammekonvensjonen «inte fått en enda minutt mera av plass i etermedia» (Viinikka-Kallinen 2010:2)⁴. Dette vitner om at NRK og de norske myndighetene i løpet av alle disse årene aldri har ønsket å videreutvikle noe kvenskspråklig produkt. I møte med NRK opplever Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto at statistikk om antall klikk er avgjørende for om innhold skal produseres på kvensk eller ikke. Som en språklig minoritet har vi forsøkt å påpeke at vi aldri vil kunne konkurrere på antall klikk sammenlignet med norskspråklig innhold. Det er rett og slett urimelig. Fordi kunnskapen om kvensk språk er så dårlig i NRK må myndighetene inn med konkrete mål og tiltak, og ikke la allmennkrinkasterens autonome rolle være et argument for at myndighetene ikke kan styre NRK i en kvenskspråklig retning. Myndighetene kan fastsette krav om bruk av kvensk språk, slik de har fastsatt krav om bruk av de to norske målformene bokmål og nynorsk.

Her er tiltak som må til som et minimum:

- NRK pålegges regelmessige sendinger i radio, TV og internett. Et minimum på kvenskspråklig innhold fastsettes i samarbeid med minoriteten.
- kvenskspråklig medietilbud rettet mot barn og ungdom.
- NRK oppfordres til å tilrettelegge for samarbeid med andre mediehus på nordkalotten for å etablere felles medieinnhold på kvensk/meänkieli. Ettersom det er faste sendinger på meänkieli i Sverige og Finland bør det ikke være vanskelig, verken teknisk eller økonomisk, å gi et fullverdig tilbud til kvenskspråklige i Norge.

Det er et stort ønske i den kvenske befolkningen om å få bedre tilbud. Kvenene bor spredt i Norge. Det er absolutt nødvendig at medietilbudet bedres umiddelbart. Uten dette er myndighetene med viten og vilje medvirkende til at kvensk språk og kultur forsvinner.

Myndighetene melder i sin rapport at Medietilsynet konkluderer med at NRK oppfyller kravet om å ha programmer for nasjonale og språklige minoriteter. Dette er fordi myndighetene ikke har noen krav til NRK om programmer på kvensk og for den kvenske minoriteten.

³ Et nasjonalt medietilsyn

⁴ Mangler referanse

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Likestillings- og diskrimineringsombudet*, side 11:](#)

Det er flott at Likestillings- og diskrimineringsombudet har informasjon på nordsamisk, men hvor er informasjonen på kvensk, romanes, romani, sørsamisk og lulesamisk? Informasjon på disse språkene finnes ikke. Vi kjenner ikke til at norske myndigheter har igangsatt noen tiltak blant kvener for å øke bevisstheten om muligheten som ligger i Likestillings- og diskrimineringsombudet. Myndighetene må påse at Likestillings og diskrimineringsombudet får økt sin innsats oppimot kvener.

DEL III Ytterligere tiltak for å gjennomføre rammekonvensjonen

Artikkel 3

For å beskytte tilgangen kvener må ha til materielle rettigheter må myndighetene sette i gang et arbeid med å kartlegge og avklare eiendoms- og bruksrettighetene i kvenske områder.

Minoritetspolitikken i Norge er tuftet på majoritetens premisser. – I kvenske kjerneområder ble det i 1902 vedtatt en lov; *jordsalgsloven*, som blant annet skulle sikre at kun norskspråklige innbyggere kunne stå som eiere av gårdene de brukte. Denne loven ledet, sammen med en aktiv fornorskningsspolitikk mot kvenene, til at staten gradvis overtok både eierskap og forvaltning av kvenske gårder og leveområder. Kvenene lever fortsatt med ulempene og begrensningene av å tilhøre det kvenske folk – da de statlige eiendoms og forvaltnings- strukturene som er tuftet på tidligere tiders urett fortsatt ligger til grunn i mange kvenske områder, og myndighetene har ikke bidratt til en kartlegging som kan bidra til å belyse og avgjøre rettstilstanden i kvenske leveområder.

Artikkel 4

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Sannhets- og forsoningskommisjonen*, side 12](#)

Det har vært forsket svært lite om kvenene i Norge og om skogfinnene eksisterer det knapt bakgrunnsmateriale. -Både kvener og skogfinner må derfor få en mye sterkere representasjon i *Sannhets og forsoningskommisjonens* arbeid for at kommisjonen skal ha mulighet til å gjennomføre oppdraget i mandatet de er tildelt.

Det er bekymringsverdig at myndighetene kun tar med skogfinnene i en fotnote i sin redegjørelse av sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid. Skogfinnene er etter hvert inkludert i mandatet, men fornorskningen av skogfinnene har åpenbart vært så vellykket at de ikke engang blir nevnt når man snakker om fornorskningen. Det har vært nødvendig å utøve press mot den offentlige utnevnte kommisjonen for å få mer kvensk kompetanse inn i kommisjonens sekretariat, men vi er fortsatt urolige for at det ikke er noen med kompetanse på skogfinske forhold i sekretariatet.

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Domstolenes arbeid*, side 13:](#)

Vi reagerer på at myndighetene mener at Domstoladministrasjonens *Samisk forum* skal ivareta kveners, skogfinners, jøders, rom og romanifolkets/tateres rettsvern og kultur. Som forbund har vi ikke vært klar over at dette arbeidet skjer og har ikke/har ikke hatt mulighet til å påvirke arbeidet. Vi tror heller ikke de andre nasjonale minoritetene har vært tilstrekkelig informert. Dette mener vi bryter artikkel 4 på alle punkter.

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Likestillings – og diskrimineringsombudet*, side 13:](#)

Ingen informasjon på kvensk eller informasjon rettet mot det kvenske samfunnet.

[Kommentar til myndighetens avsnitt til *Likestillings- og diskrimineringsloven*, side 14:](#)

Vi opplever ikke at myndighetene fremhever denne loven i møte med oss. Myndighetene må lage informasjonsmateriale om loven som er tilrettelagt for kvener, skogfinner, jøder, samer, romani/tatere og rom.

[Kommentar til myndighetens avsnitt til *Rettshjelpsutvalget*, side 14:](#)

Myndighetene har ikke informert oss om arbeidet rundt ordningen for fri rettshjelp. Derfor ser vi på det som spesielt at vi blir kjent med dette ved at det trekkes frem i deres egen rapport til Europarådet, og dette er dessverre betegnende for den mangelen på informasjon vi opplever i saker som berører også andre kvenske forhold.

Når vi undersøker mer rundt rettshjelpsutvalgets arbeid ser vi at det er utsatt høringsfrist til 23. november 2020 i dette lovarbeidet, og vi vil nå kunne benytte anledningen til å uttale oss.

[Kommentar til myndighetens avsnitt til *Senter for samisk helseforskning*, side 15:](#)

Det er flott at senter for samisk helseforskning også inkluderer noen spørsmål rettet mot den kvenske befolkningen, men vi spør oss om hvorvidt senter for samisk helseforskning innehar den rette kompetansen til å behandle kvenske helsespørsmål. Og om norske myndigheter her overlater myndighetens ansvar for kvenene over på en annen minoritet. Vi opplever dette som at vi igjen behandles som en «parentes» i statens mer målrettede arbeid med andre minoriteter.

[Kommentar til myndighetens avsnitt til *Kunnskap og arbeid med det samiske innen kulturfeltet*, side 16:](#)

Hvor er kunnskapen og arbeidet med de andre nasjonale minoritetene innen kulturfeltet?

[Kommentar til myndighetens avsnitt til *Kunnskap og arbeid med det samiske i justissektoren*, side 16:](#)

Vi spør oss om hvordan man arbeider for å øke kunnskapen om de andre nasjonale minoritetens språk og kultur i justissektoren. Også kvener, romani/tatere, skogfinner, rom og jøder behøver et godt forhold til politiet basert på gjensidig respekt og kulturell forståelse.

[Generelle kommentarer til artikkel 4 fra NKF-RK:](#)

Alle offentlige myndigheter må ta kvenene med i beslutninger som kan berøre kvenene. Dette bør også gjelde når Sametinget gjør beslutninger som går utover kvener/kvenske forhold. Kvener og samer bor i det samme området, og sametingets vedtak kan i mange tilfeller også berøre kvenske interesser. Norske myndigheter må se til at forskningen de baserer sine kvenske tiltak på faktisk tar det kvenske som utgangspunkt.

[Artikkel 5](#)

Vi vil først og fremst påpeke manglende støtte til kvensk media og til kulturinstitusjoner.

[Kommentar til myndighetens avsnitt *Årlig melding til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunnsliv*, side 18:](#)

Vi foreslår at en slik årlig melding til Stortinget også gis om kvensk språk, kultur og samfunnsliv. Samt om skogfinners, jøders, romani/taternes og romas språk, kultur og samfunnsliv. Dette ville kunne bøte på den manglende informasjon alle deler av staten har om de nasjonale minoritetene. Og denne informasjonen må årlig gis politikerne på Stortinget slik at de har nødvendig kunnskap for å ivareta interessene for nasjonale minoriteter.

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Norsk kulturråd – nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren*, side 18:

Vi har ikke hørt om at Norsk kulturråd har fått dette oppdraget. I hovedsak pleier slike oppdrag å dreie seg om nyere minoritetsgrupper. Norske myndigheter må se til at nasjonale minoriteter faktisk får en rolle i dette oppdraget.

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Informasjon om minoritetsspråk*, side 19:

Språkrådet, som statens fagorgan i språkspørsmål, gir som oftest god og faglig informasjon om kvensk språk. Men samtidig opplever vi at staten ikke hører på sitt eget fagorgan. Se blant annet avsnitt om *stedsnavnloven* under artikkel 11.

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Virksomheter under Kulturdepartementet og kulturaktører som mottar statlig støtte*, side 20:

Når Kulturdepartementet legger inn formuleringer om kulturelt mangfold er det ikke fokus på nasjonale minoriteter, men på nyere minoriteter. Norske myndigheter må sikre kvensk kunst og kultur en plass i offentlig kunst- og kulturforvaltning.

Norske myndigheter har gjort en grundig og god jobb i å utrede samisk kunst og kultur i underliggende etater og kulturinstitusjoner som mottar statsstøtte. Denne utredningen sikrer at samisk kunst og kultur har en representativ plass i det norske kulturliv. Norske myndigheter viser altså at de kan om de vil! En slik jobb må også myndighetene gjøre for å sikre kvensk kunst og kultur en plass i norsk kulturliv. Det er ikke tilstrekkelig at Kulturdepartementet legger inn en vag formulering om kulturelt mangfold i sine tilskuddsbrev, kvensk kunst og kultur regnes nemlig ikke som kulturelt mangfold i offentligheten. Kvensk kunst og kultur regnes gjerne av andre som historie.

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Kvensk/norskfinsk kultur*, side 21:

Vi har gjentatte ganger påpekt overfor myndighetene at alle språksentre må få fast finansiering og økte bevilgninger slik at de har mulighet til å ansette flere personer. I hele landet meldes det om behov for språksentre, og i kommunene Tana og Alta pågår det konkrete prosesser for å få på plass kvenske språksentre. I tillegg til å sikre de allerede eksisterende språksentrene må myndighetene også legge til rette for nyetableringer.

Vi er positive til etableringen av alle kvenske språksentre og ser allerede at de er viktige i synliggjøring og styrking av kvensk språk og kultur i sine regioner. Vi har fått tilbakemeldinger om at satsingen på kvenske språksenter i tillegg har hatt en positiv effekt i å dempe konflikter mellom samiske og kvenske interesser i lokalsamfunnene. Språksentrene i Vadsø, Porsanger og Kvænangen må årlig søke om finansiering, i motsetning til Storfjord språksenter og Halti kvenkultursenter som får fast årlig finansiering. Språksentrene, som ikke har langsiktige og sikre finansieringsordninger, sliter med å få ansatt personale med rett kompetanse. Og mye av arbeidstiden brukes til å søke om midler og rapportere på bruken av midlene.

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Kulturminner*, side 22:

Fastsetting av fredningsgrense 1917 for samiske kulturminner.

En utilsiktet konsekvens, av at de samiske og kvenske fredningsgrensene er ulike, er at eiere av kvenske kulturminner kan føle et press for å registrere kulturminnene som samiske for å få tilgang på f.eks. økonomisk støtte til restaurering. Denne praksisen fører til usynliggjøring av kvensk fortid og nåtid. Myndighetene må derfor fastsette en egen kvensk fredningsgrense som beskytter kvenske kulturminner fra å forsvinne eller bli feilregistrert.

Når Stortinget var i gang med å gjøre endringer av fredningsgrenser i Kulturminneloven, forsøkte vi å få endret fredningsgrensen av kvenske kulturminner samtidig. I dag er kvenske kulturminner automatisk fredede om de er fra før 1537, dette er helt urimelig og man foreslo å endre grensen til 1917 siden denne ble valgt for samiske kulturminner. Dette ville være naturlig siden kvener og samer har levd side om side, historien er sammenvevd og kulturminnene er vanskelig å skille fra hverandre. Kvenene og samene deler også en felles krigshistorie der store deler av den materielle kulturarven ble ødelagt under andre verdenskrig, og man har dermed få materielle kulturminner fra før 1945. Et enstemmig Sameting vedtok at samme fredningsgrense måtte gjelde for samiske og kvenske kulturminner. Finnmark fylkeskommune vedtok det samme. Ingenting av dette har blitt tatt hensyn til av staten.

Andre tiltak som er gjennomført i 5-årsperioden 2015-2020 som har betydning for samisk kulturarv

Staten må sørge for at kvenske bønder og kvenske jordbruksområder blir del av den tverrfaglige fellessatsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

Kvenene er kjent for å ha tatt med seg og utviklet jordbruket i Nord-Norge. Kvensk jordbrukskultur er en viktig del av vår identitet og historie, men vi er utelatt fra den tverrfaglige fellessatsingen *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket*. Kvenske jordbruksområder har behov for den samme tilretteleggingen og muligheten for tilskudd til drift, skjøtsel og investeringer, som skogfinske og samiske områder har. Å utelate en minoritet fra nasjonale ordninger som kan sikre deres tradisjonelle næringsgrunnlag, er en meget effektiv metode for å marginalisere den gitte minoriteten. Historisk har kvener møtt denne behandlingen tidligere. Under innføringen av jordsalgsloven i 1902 ble gårdbrukere som snakket kvensk nektet å eie sine egne gårder, og gårdene ble pålagt å ha norske navn. Fortsatt har vi kvenske bønder, men vi ser at en forskjellsbehandling i økonomiske virkemidler mellom minoritetene kan utgjøre en trussel mot eksistensen til kvensk jordbruk og hindre kvensk selvidentifisering i tradisjonsnæringer.

Kommentar til myndighetenes avsnitt [Grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner](#), side 24:

Kravene i forskrift for grunnstøtte for mindre organisasjoner forutsetter i utgangspunktet at organisasjonen har minst 100 tellende medlemmer, og at tellende medlemmer er ungdom mellom 15-26 år. Vår erfaring er at det for de fleste nasjonale minoriteter er nærmest umulig å oppnå 100 tellende medlemmer i deres egne barne- og ungdomsorganisasjoner. Myndighetene må derfor endre sine krav til nasjonale minoritets organisasjoner slik at det er praktisk mulig å oppnå grunnstøtte.

Kommentar til myndighetenes avsnitt [Kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur](#), side 25:

Alle beslutninger på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå må tas i nært samråd med minoritetsrepresentanter, slik at det kan tas hensyn til våre prioriteringer.

Forvaltningen av den nasjonale tilskuddsordningen *Kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur* er nå flyttet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Troms og Finnmark fylkeskommune. Kvenene har i liten grad hatt mulighet til å påvirke denne endringen. I 2020 var potten på 10,5 mill. kroner. Av denne potten lar staten Troms og Finnmark fylkeskommune få nærmere 300.000 kroner til å finansiere fylkeskommunens arbeid med utdeling av midlene. Kvenske øremerkede midler finansierer på denne måten offentlig forvaltning. Tilskuddsordningen er altså ikke en integrert del av norsk forvaltning. Dersom arbeidet med tilskuddsordningen uansett skal finansieres fra tilskuddsordningens egen pott mener vi myndighetene faktisk bør konkurranseutsette oppgaven, og at kvenene skal være med på å bestemme hvem som får oppdraget.

Tilskuddsordningen *Kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur* er regulert i forskrift, og denne sier at barn og unge skal prioriteres. Til tross for dette gikk knapt 10% av midlene i 2020 til prosjekter av og for barn og unge. Flere prosjekter som prioriterte barn og unge fikk avslag på sine søknader. Vi opplever også at søknader om midler fra organisasjoner og grupper som tilbyr lavterskeltilbud altfor ofte blir avslått av myndighetene.

Troms og Finnmark fylkeskommunes manglende kunnskap om det kvenske miljøet, og manglende kvensk medvirkning i forvaltningen, oppleves å være til hinder for å få en god og målrettet bruk av midlene i tilskuddsordningen.

Vi forventer at myndighetene følger opp anbefalingen i Telemarksforsknings rapport om å sørge for at kvenene sikres medbestemmelse på tiltaksnivå.

Kommentar til myndighetenes avsnitt Tilskuddsordninger, side 25:

Vi forventer at myndighetene følger opp anbefalingen i Telemarksforsknings rapport *Kulturell berikelse- politisk besvær* og sørger for at minoritetene sikres medbestemmelse på tiltaksnivå gjennom representasjon i Kulturrådets fagutvalg for ordninger som er rettet mot minoritetene.

NKF/RK får mange henvendelser i løpet av året om støtte til større og mindre kulturtiltak og -prosjekter. Søknader og henvendelser dekker de fleste områder: festivaler, kulturarrangementer, sikring og formidling av kulturarv, barne- og ungdomsarbeid, barnebøker, lærebøker på kvensk, fagbøker og skjønnlitterære bøker om kvener. NKF/RK støtter lavterskeltilbud som faller utenfor myndighetenes tilskuddsordninger. Skal vi kunne gi denne støtten i den grad det er nødvendig, må vi få tilstrekkelige midler til dette. Driftstilskuddet til organisasjoner for nasjonale minoriteter er for lavt og myndighetene må øke bevilgningene.

Kommentar til myndighetenes avsnitt Stortingsmelding om nasjonale minoriteter, side 26:

Ved at minoritetsmiljøene ikke blir invitert til å delta er det vanskelig for myndighetene å utforme en stortingsmelding som kan påvirke minoritetspolitikken i riktig retning. Myndighetene må se til at minoriteter får mulighet til å påvirke prosesser som berører minoritetene.

NKF/RK har fått anledning til å komme med innspill til stortingsmeldingen om nasjonale minoriteter, men kun til delen som omtaler oss som organisasjon og kvenene som folk. Vi har fått tilbakemelding fra flere kvenske institusjoner om at de ikke har vært klar over arbeidet som foregår og at de dermed ikke har hatt samme mulighet. Også deler av det skogfinske miljøet har manglet anledning til dialog med myndighetene om stortingsmeldingen. Dette fordi de mangler den «rette» organiseringen og ikke kvalifiserer til å delta på Kontaktforummøtene.

Vi merker oss at myndighetene i sin rapport til Europarådet omtaler Telemarksforsknings eksterne gjennomgang av virkemidlene for minoritetspolitikk i Norge. Vi er fornøyd med at myndighetene har valgt å innhente ekstern bistand i arbeidet og vår oppfatning av rapporten er at den utgjør et godt grunnlagsdokument for å finne gode løsninger for minoritetspolitikk i fremtiden. I det vesentligste gir rapporten et riktig bilde av myndighetenes manglende forståelse for og kunnskap om minoritetene i Norge. Den gir også et godt bilde av hvordan staten ikke evner å gjøre minoritetspolitikk til en naturlig del av norsk politikk og forvaltning. Vi kjenner oss igjen i det som beskrives i rapporten og mener staten ikke lykkes med å gi oss nødvendig medvirkning i prosesser som berører kvener. Myndighetene har ikke evnet å møte oss på våre premisser. Minoritetspolitikk i Norge er derfor i all hovedsak utformet på majoritetenes premisser.

Vi forventer at anbefalingene i rapporten blir en viktig del av stortingsmeldingen og fremtidig norsk minoritetspolitikk.

Artikkel 6

Revitalisering av kvensk kultur

Vi forventer at myndighetene gir revitalisering av den kvenske kulturen økt fokus i årene som kommer, for på den måten å føre en politikk som bidrar til å fremme gjensidig respekt, forståelse og samarbeid mellom minoritetene som bor på samme territorium.

Vi ser av de få tiltakene som er gjennomført for å styrke kvensk språk og kultur at de har bidratt til å dempe spenningene som følge av den massive forskjellsbehandlingen som oppleves i fellesområdene for kvener og samer – hvor myndighetene i praksis jobber for å løfte samisk språk og kultur, mens ansvaret for kvensk språk og kultur nærmest blir overlatt til ildsjeler i det kvenske miljøet. Dette er forhold som stadig påpekes, og det er fordi den urimelige forskjellsbehandlingen splitter minoritetene samer og kvener, som tradisjonelt har levd side om side i samarbeid og samkvem.

I myndighetenes rapport til Europarådet kommer det tydelig frem at det finnes mange verktøy som kan benyttes for å løfte minoritetene, og at det ikke er manglende behov blant minoritetene som begrenser tiltakene, men myndighetenes egen manglende vilje til å gi minoritetene likebehandling og et felles løft.

Artikkel 8

Kvensk kirkeliv

Myndighetene må opprette ordninger som sikrer at kvensk kirkeliv får en reell satsning med både opprettelse av et nasjonalt kvensk kirkeråd samt finansiell støtte til å få på plass tilstrekkelig kvensk språklig trossmateriell og kvenske salmer.

Den norske kirke har vært viktig for kveners utøvelse av tro kultur og musikktradisjon. For mange kvener er kirken, salmene og troen fortsatt grunnsteinen i livet og utgjør den levende delen av kulturen som definerer deres kvenske identitet.

Fra kvenenes side har det vært forsøkt å få kirken med på opprettelse av et kvensk kirkelig råd som kan bidra til å gi kvener mulighet til å medvirke i beslutninger som angår kvener og kvensk kirkeliv. Kirken har avvist opprettelsen av kvensk kirkeråd, og har begrunnet dette med at vi bare er en nasjonal minoritet og derfor ikke kan ha samme rett til medvirkning som urfolk har i kirken. Kirken viser her de samme nedlatende holdningene til kvener, som tidligere lå til grunn for kirkens aktive deltakelse i fornorskningen av kvenene. Situasjon er at svært lite har skjedd de siste årene. Det er ikke blitt bevilget summer av betydning til kvenske kirkelige og kulturelle organisasjoner fra den norske stat. Det er f.eks. Ikke laget en nasjonal 4-årig kirkebok på kvensk, mens den finnes både på norsk og samisk. Det er allerede strukturer og finansiering på plass som sikrer at trosopplæringsmateriell lages og deles ut til alle menigheter, det ville derfor vært enkelt å inkludere også kvenene i dette tilbudet.

Kvener er ikke representert i et kvensk kirkelig råd på nasjonalt nivå og lovnader gitt av den norske stat har ikke blitt fulgt opp. Trosopplæring- og salmemateriell på det kvenske språket er mangelfullt.

Den norske kirke ønsket riktignok å gjøre noe for å kunne ta i bruk kvenske tradisjonssalmer og søkte derfor i 2019 om prosjektmidler fra nasjonal pott til kvensk språk og kvensk og norskfinsk kultur. Formålet med prosjektmidlene var å samle kvenske salmer i et hefte og publisere dem og ta de i bruk. Det ble satt ned en meget kompetent komite av kvenske musikere og fagpersoner som jobbet med dette. Da salmeheftet var ferdig og klar for publisering, besluttet imidlertid kirken at de kvenske salmene ikke var passende for bruk i det norske samfunnet, og utgivelsen av salmeheftet ble stoppet.

Komiteen av kvenske fagpersoner og musikere som var satt til å jobbe med salmeheftet ble avskjediget.

Det er tungt for kvenene å oppleve at en av de største religions og kulturaktørene i landet forneker kvenske salmer og trosutøvelse og ikke ønsker det i samfunnet.

Mesteparten av arbeidet med salmeboken er finansiert ved hjelp av øremerkede midler som er satt av til å styrke kvensk språk og kultur. Det er en pott med begrensede midler og mange har fått avslag på sine søknader som følge av at kirken har fått over 500.000 kroner fra den samme potten. Det er trist når myndighetene tillater at midler som skal styrke kvensk språk og kultur, i realiteten benyttes av kirken til å undergrave kvensk kultur og sangtradisjon i Norge.

Myndighetene må sørge for at nasjonale midler brukes som forutsatt og sørger for at kirken publiserer salmeheftet, eller i det minste at salmeheftet gjøres tilgjengelig for andre å bruke og publisere.

Den norske stat og den norske kirke må ta vare på mangfoldet og se verdien i å ha en levende, kvensk kultur også i kirken. Norge må følge opp forpliktelsene i artikkel 8 i rammekonvensjonen om beskyttelse av minoriteter, som omhandler retten til å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning. Vi anser det som essensielt viktig at man kan gi uttrykk for sin religion på sitt eget språk, kvensk. Vi har rett til organisasjonsliv. Organiseringen skal naturlig nok kvenene selv medvirke til, men i realiteten skjer utvikling først når man opplever finansiell støtte.

Artikkel 9

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Kvensk avis*, side 33:](#)

Myndighetene må få på plass en egen statlig støtteordning for kvenske aviser og de nasjonale minoriteters aviser. Samtidig må støtten økes til alle medier som aktivt tar i bruk kvensk språk.

I 2019 mottok den kvenske avisa Ruijan Kaiku ca 2 mill. kroner i støtte fra norske myndigheter. For disse midlene skal avisen lage nyhetssaker, være vaktbikkje og sikre kvensk språk en medieplattform. At det kun er én kvensk avis, utgjør et demokratisk problem. Slik støtteordningene er i dag vil det være vanskelig å skulle utfordre dette hegemoniet.

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Ruija radio*, side 34:](#)

Myndighetene må sørge for at det opprettes et tilbud til kvensk språkopplæring i media.

Avisa Ruijan Kaiku har startet radiosendinger og podcast med kvenske temaer i 2019. Myndighetene rapporterer om at dette er sendinger på kvensk. Dette medfører ikke riktighet. I dag er det ingen radiosendinger, podcaster eller andre audio-visuelle medietilbud på kvensk i Norge.

Artikkel 10

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Målrettet plan for kvensk språk*, side 36:](#)

Myndighetene må nå iverksette de tiltakene som er nødvendige for at kvensk språk skal kunne få beskyttelse av nivå III. i Språkpakten.

Kvensk fikk status som eget språk våren 2005, og ble satt i kategori II i det Europeiske charteret for regionale og minoritetsspråk. Denne kategoriseringen er ikke NKF/RK tilfreds med, siden det viser seg at det ikke er nok til å sikre utvikling og revitaliseringen av språket.

Myndighetene har i mange år sagt at de arbeider med å utrede mulighetene for å løfte kvensk språk til nivå III. i Språkpakten. Vi har sendt forespørslser ved flere anledninger om hvor langt arbeidet er kommet for å kunne få iverksatt nødvendige tiltak for å kunne oppfylle kravene for nivå III.

Departementet ga oss i juli 2020 beskjed om at de hadde igangsatt arbeidet, og i oktober 2020 sendte de oss det første utkastet. Den foreløpige tilbakemeldingen er at kvensk språk ikke oppfyller tilstrekkelig mange av kravene til nivå III. Vi har tidligere bedt om lovendringer og iverksettelse av tiltak for å sikre at vi fyller flere av kravene som vi ikke oppfyller i det første utkastet myndighetene har sendt oss.

Telemarksforskning har i sin rapport *kulturell berikelse – politisk besvær* kritisert mangel på konkrete mål for arbeidet med revitalisering av kvensk språk og kultur og slår i rapporten fast at «det er vanskelig å følge opp rettighetene til språk og kultur uten særegne mål for den enkelte minoritet.»

Myndighetene må følge opp forslaget i rapporten om at; Det utvikles konkrete mål for den enkelte minoritet. Dette må gjøres sammen med minoritetene. Målene bør være målbare og realistiske. På den måten vil det være lettere for alle involverte parter å prioritere, fordele og jobbe målrettet og strategisk. I noen tilfeller trengs mer forskning for å gjøre politikken mer målrettet. Slik forskning bør prioriteres (jf. Europarådets Fjerde uttalelse om Norge (2016)).

Det har blitt opprettet 3 nye språksentre etter at lokale kvener i Porsanger, Kvænangen og Vadsø. Myndighetene har blitt med på finansieringen av disse. Dette er vi glade for og vi ser at språksentrene har hatt en positiv effekt for synliggjøringen av kvensk språk og kultur i områdene de er etablert. Vi ser at prosessene med etablering og drift av språksnter er krevende med dagens finansieringsordninger, og myndighetene må være mer aktive i å få på plass finansieringsordninger øremerket til opprettelse av flere språksentre. Finansieringen av eksisterende språksentre må økes og gjøres til en permanent ordning.

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Kvensk i barnehagen*, side 37:](#)

Vi spør oss om tilskuddsordningen Utdanningsdirektoratet deler ut er hemmelig. Som tilskuddsordning er dette nemlig ukjent for oss. Vi håper Utdanningsdirektoratet faktisk har en slik tilskuddsordning og at den gjøres åpen og tilgjengelig for alle.

Prosjektet Kvensk språkreir har Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto vært samarbeidspartner i og myndighetene må satse slik at ordningen kan videreutvikles og spres til alle kvenske områder.

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Utvikling av læremidler på kvensk*, side 37:](#)

Myndighetene må sørge for at det gis øremerkede bevilgninger til språkutviklingstiltak for lærere og til utvikling av en språklig infrastruktur som ivaretar elevenes mulighet til å lære kvensk gjennom hele grunnskoleløpet og i videregående skole. Lærebokproduksjon må økes snarest.

Det er i dag utarbeidet digitale ordbøker, grammatikk og noen lærebøker. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig for en tilfredsstillende undervisning i språket eller for å gi folk muligheten til å lære seg språket selv.

Tilbakemeldingene fra lærerne viser at tilskuddene som gis fra statlig hold, og som også regjeringene henviser i sin rapport, er alt for lave til å kunne utvikle et reelt tilbud til undervisning som kommer alle til gode. I tillegg er det mangel på lærerkrefter på alle nivå, dette gjelder både finsk og i særlig grad kvensk.

[Artikkel 11](#)

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Folkeregisterloven*, side 37:](#)

omfattes av artikkel 11 punkt 1

I fornorskningstida var det vanlig å bytte kvenske familienavn til norske etternavn slik at man skulle få tilgang til alle samfunnsdomener. I dag er det gledelig at flere ønsker å ta tilbake sine kvenske

navn. Det norske lovverket, eller rettere sagt forvaltningen av lovverket, forhindrer kvener i å få tilbake navnene sine skrevet etter de kvenske rettskrivingsreglene.

I 2019 ble kvenen Reidar Harju av norske myndigheter bedt om å skaffe skriftlig tillatelse fra 13 finske statsborgere når han ville endre skrivemåten av navnet sitt fra Harjo til Harju⁵. Skrivemåten Harjo følger norske skriveregler, men Harju ønsket altså den opprinnelige kvenske skrivemåten, noe artikkel 11, punkt 1 i rammekonvensjonen forplikter norske myndigheter til å legge til rette for. Harju opplevde likevel at norske myndigheter krevde at han måtte ha skriftlig tillatelse fra alle de 13 som heter Harju i Norge eller dokumentasjon på at forfedrene het Harju, med u. Reidar Harju klarte å skaffe slik dokumentasjon, men slik er det dessverre ikke for alle. Kvenske slektsnavn har ofte blitt nedtegnet etter norske skriveregler, eller blitt byttet ut med norske navn, av norske myndigheter. Derfor er det urimelig at norske myndigheter i dag krever dokumentasjon på skrivemåten av kvenske familienavn når staten tidligere har fjernet all skriftlig dokumentasjon på kvensk skrivemåte av de samme navnene. Andre har ikke vært like heldige som Harju og har måtte inngå «kompromiss» med myndighetene. F.eks. er det i dag kvener som har ønsket å ta tilbake det kvenske slektsnavnet Rova, men som ikke har klart å skaffe god nok dokumentasjon og dermed må skrive navnet sitt etter norske skriveregler Raava. Norske kvenske familier får altså ikke skrive navnet sitt på sitt eget språk fordi lovverket verner navnene til nyere tilflyttede finske familier.

Norske myndigheter må se til at navneloven endres og følges slik at kvener kan bruke sitt eget språk på navnene sine. I saker om kvenske navn må kvenskkyndige personer spørres om hjelp.

Oppsummering:

Punkt 1. Tidligere ble kvenske navn skrevet ned med norske skriveregler i offentlige dokumenter.

Punkt 2. Som del av fornorskningen ble kvenske navn byttet ut eller fornorsket helt.

Punkt 3. I dag får ikke kvener skrive sitt eget navn på sitt eget språk fordi norske myndigheter krever dokumentasjon - som ikke eksisterer grunnet punkt 1 og 2

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Stedsnavnloven*, side 37:](#)

Omfattes av artikkel 11 punkt 3

Kvenske stedsnavn er en viktig del av det kvenske språket og den kvenske immaterielle kulturarven. Mye positivt har skjedd, men det er fortsatt store utfordringer. Det haster med å få samlet inn kvenske stedsnavn og det haster med å få navnene i bruk. Lov om stadnamn skal sikre bruk og videreføring av kvenske stedsnavn som viktige, nasjonale kulturminner. Vi opplever likevel gang på gang at loven ikke gir dette vernet.

Utfordringer:

Nasjonalparker og verneområder

I nasjonalparker og verneområder, bl.a. i Lyngen og Varanger, unnlater norske myndigheter å ta i bruk kvenske stedsnavn selv om de er forpliktet til dette gjennom stedsnavnloven. Vi har opplevd å bli usynliggjort, ikke bli hørt og bevisst holdt unna prosesser angående kvenske stedsnavn. I denne skyggerapporten ønsker vi å trekke frem spesielt to konkrete saker.

Varangerhalvøya nasjonalpark er en norsk nasjonalpark som ligger i et arktisk høyfjellslandskap i Finnmark; på Varangerhalvøya mellom Syltefjorden og Varangerfjorden. Et kvenskspråklig kjerneområde med en rik kvensk stedsnavntradisjon. Parken ble opprette i 2006 og lokale kvenske

⁵ <https://www.ruijan-kaiku.no/harjo-fikk-bli-harju/>

miljøer har siden starten arbeidet for at det kvenske skal synliggjøres av parken. Dette arbeidet har blitt møtt med motvilje hele veien fra den lokale nasjonalparkforvaltningen opp til ansvarlig direktorat og departement. Det hjelper lite at Kvensk stedsnavntjeneste og Språkrådet hele veien har støttet det lokale kvenske miljøet når norske myndigheter på den andre siden av bordet motarbeider bruken av kvenske stedsnavn. Varangerhalvøya nasjonalpark har trykt og distribuert blant annet kart, skilt og informasjonsmateriell uten kvenske stedsnavn. Dette er brudd på §11 Bruk av stadnamn i stedsnavnloven. Først i 2019, 13 år etter opprettelsen av nasjonalparken, er det startet navnesaker for å fastsette en rekke kvenske skrivemåter på stedsnavn. Disse navnesakene er ennå ikke avsluttet selv om alle parter i navnesaker skal følge frister fastsatt i forvaltningslova. Vi finner ingen sanksjonsmuligheter. Til og med selve nasjonalparknavnet på kvensk Varenkinniemen kansalistaras er ikke vedtatt. Dette fordi Miljødirektoratet, øverste ansvarlige direktorat, har nektet å behandle kvenske navnesaker før Varangerhalvøyas verneområdestyre har uttalt om de ønsker kvensk navn eller ikke i sine verneområder. Stedsnavnloven slår fast at kvenske stedsnavn skal brukes, dette er ikke noe som skal bestemmes etter ønske i et verneområdestyre. Det er alvorlig at norske myndigheter slik bidrar til å undergrave verneområdets forpliktelser til å ta i bruk kvenske navn. Direktoratet har til og med rådet verneområdestyrer til å ikke benytte kvenske stedsnavn fordi dette ifølge direktoratet er kostbart, tungvint og upraktisk.

Vadsø kommune, en av kommunene i Varangerhalvøya nasjonalpark, har bestemt rekkefølge på kvenske, samiske og norske tettstedsnavn basert på språkbruken på stedet. Dette har de rett til jf. §7 i forskrift om stadnamn. Rekkefølgen vedtatt av kommunale myndigheter har Varangerhalvøya nasjonalpark sett bort i fra og konsekvent brukt rekkefølgen norsk, samisk, og i noen få tilfeller kvensk til slutt. Det alvorlige med en slik praksis av norske myndigheter er at det legger opp til konflikt mellom to av Norges minoritetsgrupper.

Lyngsalpan landskapsvernområde ble opprettet i 2004 og ligger mellom Ullsfjorden i vest og Lyngen i øst, på den store Lyngenthalvøya. Dette er også et kvensk kjerneområde med sterk kvensk stedsnavntradisjon. Først i 2019 startet offisielt arbeidet med å fastsette kvensk navn på landskapsvernområdet. Miljødirektoratet, som virker å være vedtaksmyndighet på verneområdenavn, sendte den 26. november 2019 et brev til verneområdestyret hvor de ba styret om å uttale seg om de ønsket kvensk navn eller ikke, før direktoratet eventuelt skulle behandle saka videre. Miljødirektoratet skriver deretter følgende: Miljødirektoratet ønsker å understreke at mange og lange navn på verneområdene og verneområdestyrene kan være tungvint og upraktisk, og man risikerer forenklinger ved at verneområdet omtales med forkortelser og/eller kallenavn. En eventuell navneendring vil også medføre ekstrakostnader knyttet til oppdatering av eksisterende materiell for verneområdet.

Vi forstår dette som at norske myndigheter her oppfordrer verneområdestyret til å unngå bruk av kvensk navn på verneområdet. Det er svært uheldig og lovstridig at et statsorgan uttaler seg slik om bruk av et kvenskspråklig navn. Skilting og offentlig bruk av kvenske stedsnavn er en av de sterkeste markørene på at kvensk har innpass i det offentlige. Å ekskludere våre stedsnavn fra slike sammenhenger forteller oss at vårt språk ikke er godt nok for det offentlige liv her i Norge. Norske statlige organer bryter altså Lov om stadnamn, jf. § 1, andre ledd: Lova skal sikre omsynet til norske, samiske og kvenske stadnamn i samsvar med nasjonalt lovverk og internasjonale avtaler og konvensjonar; tredje ledd: Lova gjeld når organ for stat, fylkeskommune og kommune skal fastsette stadnamn eller skrivemåten av dei, eller bruke dei i tenesta; og § 11, andre ledd: Samiske og kvenske stadnamn som blir nytta blant folk som bur fast på eller har næringsmessig tilknytning til staden, skal til vanleg brukast av det offentlege t.d. på kart, skilt, i register saman med eventuelt norsk namn.

Vi er kjent med at Språkrådet har påpekt lovbruddene i brev til Miljødirektoratet, men opplever at dette ikke har nevneverdig effekt.

Vi mener det er uheldig at negative holdninger til kvenske stedsnavn i statlig forvaltning bidrar til å diskriminere og usynliggjøre oss kvener. Dette til og med når våre stedsnavn har lovfestet beskyttelse.

Kartverket

Kartverket er et statlig forvaltningsorgan med ansvaret for å holde et stedsnavnregister og å vedta skrivemåten av en rekke stedsnavn. Det sitter kun en saksbehandler for hele Nord-Norge og skal behandle saker på tre ulike språk. Vedkommende har altså alene ansvar for kvenske, samiske og norske stedsnavn. Erfaringene våre tilsier at dette er altfor lite. Kvenske navnesaker hoper seg opp og det virker ikke som det planlegges å øke bemanningen. På toppen av en allerede vanskelig situasjon har staten krevd at Kartverket skal få på plass adressenavn i hele Norge, dette uten at Kartverket har mottatt noe ekstra midler. Det statlige pålegget om adressenavn har hatt alvorlige konsekvenser for kvenske stedsnavn. Fordi staten har bestemt at førsteprioritet er adressenavn, klarer ikke Kartverket å behandle og følge opp andre vedtak raskt nok. Myndighetenes manglende ressursbruk og bemanning til arbeidet gjør det derfor nærmest umulig å møte lovkravene for kvenske stedsnavn. Og det er kritikkverdig at statens manglende bevilgninger i forvaltningen fører til at loven brytes, uten at det får konsekvenser for bemanningen. Staten må påse at det er nok bemanning til å gjennomføre lovpålagte oppgaver på en forsvarlig måte og på en måte som møter lovens krav om å unngå unødig opphold, jf. § 8 andre avsnitt i Forskrift om stadnamn.

Kommuner

Navnesaker stopper opp hos kommuner og det er få sanksjonsmuligheter. Manglende ressurser hos Kartverk og Kvensk stedsnavntjeneste bidrar til at kommuner ikke får den veiledning og oppfølging de behøver.

Avsluttende kommentar

Lov om stadnamn skal sikre bruk og videreføring av kvenske stedsnavn, likevel opplever vi eksemplene ovenfor for å være strukturell diskriminering av kvensk språk, kulturarv og av kvenene som folk. Staten må derfor ta et oppgjør med sin egen forvaltning og påse at kvenske stedsnavn blir prioritert på lik linje med andre språk og at stedsnavnloven følges.

Artikkel 12

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Skolelosordning for romelever*, side 39:](#)

Vi setter pris på at skolelosordningen for romelever i Oslo kommune er styrket og bidrar til økt kunnskap om de nasjonale minoritetene. Vi mener ordningen bør styrkes ytterligere og bli et tilbud for flere deler av landet. Det ble startet et tilsvarende kvensk prøveprosjekt i 2015 med Kvenske loser *Kveeniluusit* bestående av ungdommer som besøker skoler for å lære elvene om kvener, kvensk språk og kultur. Ordningen fikk svært gode tilbakemeldinger fra både elever, lærere og foreldre. I

rapporten⁶ som er utarbeidet av Kvænangen språksenter, foreslås det en modell der det faglige ansvaret for *Kvääniluusit* plasseres hos UiT Norges arktiske universitet, med fullfinansiering fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Målet er at det skal være motiverende og lærerikt for ungdom som blir plukket ut til å delta i et slikt prosjekt.

I rapporten står det; *Ansvar for programmet Kvääniluusit – Kvenske loser må ligge hos en større institusjon. Denne institusjonen må motta fast finansiering fra myndighetene slik at det ikke kastes bort mye tid og penger på å søke etter finansiering hvert år.*

Vi forventer at myndighetene nå legger til rette for at rapporten følges opp slik at det kvenske los prosjektet kan fortsette som en varig ordning.

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Opplæring om urfolk og minoriteter*, side 39:](#)

Myndighetene må lage rammeplaner som sørger for at barn og unge får en opplæring som er tilpasset minoriteten de tilhører og som gir likeverdige tilbud for den enkelte minoritet.

NKF/RK er glad for den plass det samiske folk får i læreplaner og rammeplaner, men vi er samtidig virkelig bekymret for at kvener, og de andre nasjonale minoritetene, ikke får den samme plassen. Myndighetenes politikk på utdanningsfeltet er en kjerne til konflikt mellom minoritetene og er potensielt farlig for det gode samarbeidet som finnes mellom de ulike folkegruppene. For oss kan det virke som myndighetene ikke tar inn over seg at de ulike nasjonale minoritetene faktisk bor og lever i de samme samfunnene. Kvenske og samiske barn lever og leker sammen på fritiden og de går i barnehage og på skole i lag. I barnehagen skal samiske barn få støtte til å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur. Dette innebærer at samiske barn og foreldre har rett til å forvente at barnehagepersonalet legger vekt på at den samiske kulturen og språket skal være en del av barnehagens innhold. Det finnes ingen slike direkte føringer for kvenske barn, bare en generell omtale om at barn skal få kjennskap til nasjonale minoriteter. Hvordan tror dere det føles for de kvenske familiene? For det enkelte barnet?

Kvenske foreldre som forsøker å ta opp mangelfull bruk av den kvenske kulturen og det kvenske språket i skole og barnehage opplever å få til svar at skolen/barnehagen møter de krav som står i ramme- og læreplanene.

[Artikkel 14](#)

[Kommentar til myndighetenes avsnitt *Opplæring i kvensk eller finsk*, side 43:](#)

Videregående opplæring

Myndighetene må sørge for at kvenske elever blir gitt økonomiske insentiver til å kunne velge kvensk språk i videregående skole og at det blir gitt studiepoeng som gjør det attraktivt å velge språkopplæring i kvensk eller finsk i høyere utdanning.

Vi opplever en forskjellsbehandling av minoritetsungdom, hvor ungdom som tar samisk på videregående som fag får et stipend mens man får ingenting om den samme ungdom tar kvensk. Dette er ordninger som fører til splid mellom minoriteter og gjør at mange velger bort det kvenske til fordel for det samiske. Dette er en diskriminering som fører til at oppvoksende generasjon kvener velger bort det kvenske til fordel for det samiske og det bidrar til usynliggjøring av kvensk identitet og språk.

Grunnskolen

⁶ <https://kvener.no/kv/2020/06/rapporten-fra-kvaaniluusitprosjektet-er-na-ferdig-2/>

Myndighetene må sette i verk tiltak som er egnet til å styrke utdanningen av flere kvenskspråklige lærere og opplæringsloven må endres slik at elever får en individuell rett til opplæring i kvensk eller finsk grunnskolen - loven må gjelde i hele Norge.

Undervisningen i finsk/kvensk som andre språk ikke tilstrekkelig slik den blir gitt i dag. Undervisningen fremstår som tilfeldig, det er store kvalitetsforskjeller fra skole til skole og det er mange steder vanskelig å få tak i kvalifisert lærerpersonell og læremateriell.

Vi får stadig tilbakemeldinger fra foreldre som ikke får et tilstrekkelig undervisningstilbud for sine barn i kvensk eller finsk i Troms og Finnmark. Skolene plasserer ofte undervisningen utenfor ordinær skoletid og gjør det slik vanskelig og lite attraktivt for elevene å delta. Retten til opplæring i kvensk eller finsk er for svak ved at det er et krav om at minst 3 barn må velge faget, og ved at retten kun gjelder i Troms og Finnmark. For kvenske barn i andre deler av landet eksisterer det ikke en rett til opplæring i kvensk eller finsk. Myndighetenes manglende satsning på utdanning av lærerressurser og utformingen av opplæringsloven er slik ikke egnet til å møte behovet for å en bred ordning for å revitalisere språket, og er heller ikke egnet til å oppfylle Europarådets anbefaling om å tilby grunnskoleutdanning for kvenske elever i hele landet på en bredere og mer systematisk måte.

Vi vil påpeke at kvenene er en nasjonal minoritet som er bosatt i hele landet – og ikke en regional minoritet som kun bor i Troms og Finnmark.

Kommentar til myndighetenes avsnitt Styrking av kvenske barnehagetilbud, side 43:

Myndighetene må utarbeide planer som gir kvensk språk og kultur en plass i barnehagene og må sørge for å etablere ordninger som gjør det attraktivt og relevant for barnehagelærere å tilegne seg kunnskap om kvensk språk og kultur. Myndighetene må sørge for at kvenske språkveir blir tilgjengelig for alle barnehager.

Vi forutsetter at stipendordninger som er egnet til å styrke kvenske barnehagetilbud åpnes for flere søkere og gjøres bedre kjent i det kvenske miljøet og i barnehagene i hele landet. Som konsekvens av manglende satsning fra myndighetene på opplæring av kvenskspråklige barnehagelærere er det for lite kunnskap og fokus på kvensk språk og kultur i barnehagene i Norge. Det gjør at den kvenske kulturen ikke får sin rettmessige plass i barnehagene. Kvenske og andre barn i barnehagene får derfor ikke oppleve at den kvenske kulturen er en relevant del av samfunnet de vokser opp i.

Artikkel 15

Kommentar til myndighetenes avsnitt Overordnet om effektiv deltakelse, side 43-44:

Vi opplever ikke at Kontaktforum mellom nasjonale minoriteter er egnet til å sikre en god dialog mellom kvenene og myndighetene, og er på ingen måte egnet til å gi kvener nødvendig medvirkning i saker som angår oss. Vi opplever ikke at forutsetningene er til stede for å sikre oss effektiv deltakelse i offentlige anliggender som berører oss på hverken statlig, regionalt eller kommunalt nivå av offentlig forvaltning. Mye av dette skyldes manglende kunnskap om kvener i den offentlige forvaltningen, og det er åpenbart at kunnskapsnivået om kvener og andre nasjonale minoriteter må styrkes i samfunnet som helhet. I rapporten fra Telemarksforskning *Kulturell berikelse- politisk besvær* kommer det og klart frem at myndighetene og minoritetene lever med en forskjellig oppfatning av nytteverdien i kontaktforumet og hvorvidt det skaper samarbeid og dialog. Det påpekes og manglende kunnskap om rammekonvensjonens bestemmelser angående nasjonale minoriteter på kommunalt nivå.

Telemarksforskning foreslår i sin rapport blant annet at:

- Regjeringen oppretter et eget direktorat for de nasjonale minoriteter. Direktoratet bør ha en bemanning med spesifikk kompetanse på kontakt med sivilsamfunnet generelt og Kulturell berikelse - politisk besvær.
- Minoritetene sikres medbestemmelse på tiltaksnivå gjennom representasjon i Kulturrådets fagutvalg for ordninger som er rettet mot minoritetene.
- Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter må ta kvenene med i beslutninger som kan berøre kvenene.
- Gi midler til å igangsette kartleggingsarbeid om kunnskapsnivået om nasjonale minoriteter i kommunene og fylkeskommunene, med sikte på å få på plass langsiktige tiltak for å følge opp de forpliktelsene kommunen har.
- Dialogen med minoritetene må styrkes ved at det tas i bruk et større mangfold av møteplasser. Terskelen for å oppsøke minoritetenes egne institusjoner og representanter for minoritetene må senkes. Man bør fatte vedtak om konkrete mål for antall møter per år, og møtene bør foregå der minoritetene ønsker det, ikke hos KMD/SAMI/et nytt direktorat.

Vi forventer rapporten vil være en viktig del av stortingsmeldingen om nasjonale minoriteter som kommer i løpet av året, og forventer at forslagene danner grunnlag for å sikre at samhandling og medvirkning blir fulgt opp av myndighetene.

Artikkel 17

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Kvenske organisasjoner*, side 46:

Myndighetene må øke bevilgningene til kvenske organisasjoner slik at samarbeid over grensene kan styrkes på en effektiv måte.

Norske Kveners Forbund finansierer selv kontakt og samarbeid med kvenske søsterorganisasjoner i andre land, men vi har egentlig ikke økonomi til å få til det samarbeidet som er ønskelig og nødvendig.

Artikkel 18

Kommentar til myndighetenes avsnitt *Nordisk samisk samarbeid*, side 46:

Norske myndigheter må sette i gang grenseoverskridende tiltak for ALLE de nasjonale minoritetene, også rom, romani/tatere, jøder, skogfinner og kvener.

Myndighetene i Norge samarbeider med myndighetene i Sverige og Finland om samiske spørsmål. De samarbeider også et kultursamarbeid med Russland og støtter Internasjonalt Samisk Filminstitutt. NKF/RK forstår ikke hvordan disse tiltakene svarer på anbefalingen fra Rådgivende komite om å fremme effektiv deltakelse av kvener, skogfinner, jøder, rom og romani/tatere i utvikling og gjennomføringen av relevante samarbeidsavtaler og ved å støtte grenseoverskridende tiltak mellom nasjonale minoriteter. Alle de nasjonale minoritetene i Norge er etniske grupper som strekker seg utover Norges nasjonalgrenser. Norges femte periodiske rapport viser at Norge ikke har satt i gang tiltak for alle de nasjonale minoritetene.